

KLAGANDE

Novolab AB, 559278-0216

Ombud: Advokat Per Gunnarsson och biträdande jurist Erik Sjödin
Advokatfirman Wählin AB**MOTPART**

Inspektionen för vård och omsorg (IVO)

ÖVERKLAGAT BESLUT

IVO:s beslut 2022-01-19

SAKEN

Tillämpning av patientsäkerhetslagen (2010:659), PSL – tillfälligt förbud mot fortsatt verksamhet

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller överklagandet och upphäver det överklagade beslutet.

Förvaltningsrätten beslutar att sekretessbestämmelserna i 25 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska vara tillämpliga även i fortsättningen för uppgift om enskilds hälsotillstånd och andra personliga förhållanden som lämnats vid förvaltningsrättens muntliga förhandling inom stängda dörrar och som inte har tagits in i denna dom.

Förvaltningsrätten beslutar att sekretessbestämmelserna i 36 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen ska vara tillämpliga även i fortsättningen för uppgift om enskilds affärs- eller driftsförhållanden eller uppfinningar som lämnats vid den muntliga förhandlingen inom stängda dörrar och som inte tagits in i denna dom.

BAKGRUND

Det överklagade beslutet

IVO beslutade den 19 januari 2022 att tills vidare förbjuda Novolab AB:s (Novolab) verksamhet som avser provtagning och intygsutfärdande gällande covid-19. Beslutet gäller omedelbart och i högst sex månader. Som skäl för beslutet angavs att det finns sannolika skäl för att den hälso- och sjukvårdsverksamhet som Novolab bedriver avseende provtagning och intygsutfärdande gällande covid-19 kommer att förbjudas enligt 7 kap. 27 § PSL och att ett sådant beslut inte kan avvaktas under tiden som IVO:s utredning i tillsynsärendena med dnr 3.5.1-25636/2021 och dnr 3.5.1-32216/2021 slutförs.

IVO har i sin tillsyn av Novolab funnit flera indikationer på allvarliga patientsäkerhetsbrister och stora risker hänförliga till spridande av viruset som orsakar covid-19. De indikationer på allvarliga patientsäkerhetsbrister och risker ur smittskyddshänseende som IVO har funnit i sin tillsyn är följande.

- Att reseintyg för covid-19 kan ha utfärdats utan att de PCR-tester som ska ligga till grund för intygen har analyserats.
- Att ansvarig läkare tillika verksamhetsansvarig inte har anmält positivt provsvar av covid-19 i enlighet med smittskyddslagen (2004:168) och inte heller smittspårat.
- Att det föreligger stora kunskapsbrister om basal vårdhygien, provtagning och smittskyddsåtgärder hos den anställda personalen.
- Att förpackning, förvaring och transport av prover till laboratoriet inte sker enligt gällande bestämmelser.
- Att det i strid med patientdatalagen (2008:355) saknas dokumentation i form av patientjournaler för patienter som har provtagits.

Sammantaget gör detta att IVO anser att det är sannolikt att det finns en påtaglig fara för patienters och andra människors liv och hälsa då covid-19 är

en både allmänfarlig och samhällsfarlig sjukdom enligt smittskyddslagen (2004:168) och risken för smittspridning bedöms vara mycket hög.

Analys och utfärdande av reseintyg

IVO har tagit del av handlingar avseende utförda prover under vecka 25 år 2021. IVO har vid sin bedömning utgått från tidsangivelser i appen CoronaFree och från uppgifter som personal på Novolab lämnat om tidsåtgång. Novolabs personal har vid inspektion uppgett att analysapparaten körtid är 50 minuter och att den totala analys tiden är 2–3 timmar. Utifrån dessa uppgifter har IVO dragit slutsatsen att tiden mellan provtagning och analys har varit så kort avseende vissa tester att det inte kan ha gått till på det sätt som Novolab beskrivit. IVO bedömer därför att bolaget inte låtit analysera alla de prover som utgjort grund för senare utfärdade reseintyg.

Novolab har uppgett att analysen av PCR-prover sker två gånger per dag på laboratoriet och att kapaciteten är 98 PCR-prover per analys. Av de listor som IVO har tagit del av framgår att det samma dag har gjorts fler analyser än de två som Novolab har uppgett och att tiden mellan de olika analyserna samma dag har varit kortare än de ca 50 minuter som själva analysapparaturen i sig tar att köra.

Patienter som fått intyg om att de inte är smittade kommer rimligen inte att iaktta de begränsningar som gäller för konstaterat eller misstänkt smittade. Vid ett felaktigt negativt provsvar utgör dessa patienter en påtaglig fara för ökad smittspridning. Patienterna riskerar också sina egna liv och hälsa om de med ett felaktigt negativt provsvar inte söker vård när de skulle ha gjort det om de hade fått ett korrekt positivt provsvar.

Anmälan enligt smittskyddslagen och smittspårning

Novolab har uppgett att ansvarig läkare och verksamhetsansvarig för Novolab, Michael Sanatgari, anmäler konstaterade fall av covid-19 till

Folkhälsomyndighetens register SmiNet. Av inkomna handlingar från smittskyddsläkare framgår att Michael Sanatgari har gjort 75 smittskyddsanmälningar under perioden 6 juli–26 oktober 2021. Av dessa anmälningar har 47 stycken skett mer än ett dygn efter positivt analyssvar, detta trots att anmälan ska ske utan dröjsmål. IVO noterar också att 43 av anmälningarna skett till SmiNet mellan två till tolv veckor efter att provsvaret analyserats. Att anmälan inte skett i tid är en mycket allvarlig patientsäkerhetsbrist och risk ur smittskyddshänseende.

Av testresultaten för de två patienter som testats positivt under vecka 25 framgår att Michael Sanatgari inte har genomfört någon smittspårning utan endast hänvisat patienten till 1177 för detta. Novolab har inte följt 3 kap. 4 § smittskyddslagen, där det framgår att om en behandlande läkare konstaterar eller misstänker att en undersökt patient har smittats av en allmänfarlig sjukdom eller en annan smittspårningspliktig sjukdom, ska läkaren eller annan hälso- och sjukvårdspersonal med särskild kompetens för uppgiften försöka få upplysningar från patienten om vem eller vad som kan ha överfört smittan och om andra personer som kan ha smittats (smittspårning). IVO anser att Michael Sanatgaris konstaterade underlåtenhet utgör en mycket allvarlig patientsäkerhetsbrist och risk ur smittskyddshänseende.

Kunskap om basal vårdhygien, provtagning och smittskyddsåtgärder

Novolab åberopar hygienrutiner som personalen inte följer då de använder långärmade tröjor, privata kläder samt långa målade naglar. Bolaget har inte heller gett personalen rätt förutsättningar för basal vårdhygien då det inte finns tillgång till rinnande vatten på vissa provtagningsenheter. IVO har vid inspektionerna noterat att munskydd, visir och handskar använts i varierande grad. Att bolaget inte säkerställt att personalen har kunskap om basal vårdhygien, provtagning och smittskyddsåtgärder är allvarligt eftersom smitta kan överföras till friska patienter.

Vid en inspektion uppgav personal att antigenest tas i näsan med bomullspinne. Personalen beskrev tydligt att de inte för in pinnen långt upp i näsan utan endast innanför näsborren. IVO kan inte i vårdgivarens inskickade handlingar finna att de varit tydliga med hur provtagningen ska utföras. Enligt produktinformationen för aktuell typ av test ska pinnen föras upp minst 2,5 cm i ena näsborren och därefter ska samma pinne föras in i patientens andra näsborre på samma sätt. Pinnen ska dessutom snurras minst fem varv för att samla tillräckligt med material. IVO anser att den beskrivna provtagningen är bristfälligt utförd. De felaktigt utförda provtagningarna kan medföra falska negativa provresultat som riskerar att bidra till ökad smittspridning.

Vid inspektionerna noterade IVO att personalen arbetade olika vid hantering av avfall. Munskydd och handskar slängdes i kärl för vanliga sopor. Personal vid provtagningsenheten i Jönköping uppgav att hon efter arbetspasset tog hem och slängde avfall i sina egna hushållssopor. Vid en mottagningsenhet uppgav personalen att vid avfall efter ett positivt provsvar är det överenskommet att Novolab ska ta hand om avfallet. Vid en provtagningsenhet i Göteborg uppgav personalen att provtagningsmaterial slängs i det vanliga avfallet utan särskild hantering. De framförde att de inte fått information om att det skulle hanteras på särskilt sätt. Dessa sopor slängdes sedan i fastighetens soptunnor på gården. Vid en provtagningsenhet i Borås lade personal avfallet i restavfallspåsar som slängdes i de vanliga sopkärlen. Enligt Novolab har bolaget avtalat med Unilabs att de ska hämta riskavfall cirka en gång per dag från laboratoriet. IVO har begärt in de avtal som Novolab har med olika aktörer men har inte fått in något avtal med Unilabs. IVO bedömer att ovan beskrivna omständigheter medför en påtaglig fara för patienters och andra människors liv och hälsa utifrån ett smittskyddsperspektiv, eftersom covid-19 är klassad som en allmänfarlig och samhällsfarlig sjukdom och risken för smittspridning bedöms som mycket hög.

Förpackning, förvaring och transport av prover

IVO har vid inspektioner observerat att PCR-tester på några provtagningsenheter har förvarats i rumstemperatur och på andra ställen har de förvarats i kylskåp. IVO har även observerat att PCR-tester efter provtagning inte har lagts i förslutbar påse märkt på det sätt (UN 3373 Biologiskt ämne kategori B) som framgår av Folkhälsomyndighetens vägledning Packa provet rätt, version 15 s. 14. Vid inspektion på en provtagningsenhet observerades att tagna prover förvarades i en kylväska av enklare hushållsmodell tillsammans med personalens privata drycker. Vid en annan mottagning förvarades mat och dryck i samma kylskåp som proverna i väntan på transport till laboratoriet. Att Novolabs hantering av PCR-tester från provtagningstillfälle till leverans till laboratorium inte följer gällande bestämmelser är allvarligt med tanke på den höga smittorisen för covid-19.

Journalföring

Michael Sanatgari har inte fört patientjournal i enlighet med kraven i patientdatalagen (2008:355). Läkaren har uppgett till IVO att dokumentation sker i patientjournalssystemet WebDoc och att han journalför uppgifter gällande patienter som har testats för covid-19. IVO har begärt in journaler på de patienter som genomgått provtagning den 22 och den 27 juni 2021 och har fått in handlingar som enligt Novolab är patientjournaler. De inkomna handlingarna utgörs av testresultat från laboratoriet. Av resultaten framgår bl.a. ansvarig läkare, vilket prov som har tagits, provtagningsdatum, resultat samt diagnos. I fall av positiva resultat har uppgifter lagts till i testresultatet där det bland annat framgår vilka förhållningsregler som patienten har fått från läkaren. Det saknas uppgifter om vem som har skrivit anteckningarna och när de skrevs. Anteckningarna är inte heller signerade. I testresultatet för en av de patienter som har testat positivt saknas uppgift om diagnos. I testresultatet för den andra patienten som testat positivt framgår en felaktig diagnos, med uppgift om att virus ej har påvisats.

Handläggningen i förvaltningsrätten

Förvaltningsrätten har den 14 mars 2022 hållit muntlig förhandling i målet varvid vittnesförhör hållits med Ulf Löfström. Ulf Löfström är operativ chef på det företag som tagit fram den digitala systemlösning som Novolab använder. Förhöret har hållits på Novolabs begäran.

YRKANDE

Novolab yrkar att beslutet om tillfälligt förbud ska upphävas.

IVO anser att överklagandet ska avslås.

VAD PARTERNA ANFÖR**Novolab***Grund*

Novolab bestrider IVO:s påståenden. I den mån det har funnits brister i bolagets verksamhet har de inte varit av sådan art att det funnits någon sådan påtaglig fara som avses i PSL. Det saknas därmed skäl att förbjuda verksamheten.

Förändrat läge

En grundbult i IVO:s beslut är att covid-19 betraktas som en allmän- och samhällsfarlig sjukdom. Det måste därför framhållas att Folkhälsomyndigheten den 3 februari 2022 har hemställt till regeringen att covid-19 ska vara fortsatt anmälningspliktig men upphöra att vara en allmän- och samhällsfarlig sjukdom. Omikron ger inte lika allvarlig sjukdom som tidigare varianter av viruset. Belastningen inom vården har inte ökat på samma sätt som den utbredda smittspridningen och de allra flesta som tillhör riskgrupper har nu fått en tredje dos vaccin. Novolab är medvetet om att covid-19, vid tidpunkten för IVO:s revis-

ion, var en allmän- och samhällsfarlig sjukdom med alla krav som detta innebär. Bedömningen av om verksamheten fortsättningsvis ska förbjudas eller inte bör dock påverkas av myndigheternas nya inställning till viruset.

IVO:s utredning

Det finns brister i IVO:s utredningsmetodik som lett till felaktig faktainsamling. IVO har, vid tillsynsbesök på provtagningsenheter och vid intervjuer av personal, inte alltid ställt rätt fråga till rätt person. Provtagande personal sitter t.ex. inte inne med fakta om hela analyskedjan och kan endast ge svar om sin roll. Novolab känner inte till att det finns obesvarade förfrågningar om handlingar från IVO. Bolaget har mejlat IVO och frågat om de behöver fler handlingar och uppmanat dem att då ta kontakt.

Analys och utfärdande av reseintyg

IVO:s påstående om att Novolab kan ha utfärdat reseintyg utan att aktuella PCR-tester har analyserats är felaktigt. För det första är ett sådant förfarande inte möjligt i det digitala system som Novolab använder sig av. För det andra bygger IVO:s slutsatser i fråga om tider m.m. på felaktiga uppgifter och antaganden.

Den digitala systemlösning som Novolab använder sig av tillåter inte att något reseintyg utfärdas utan att provtagning har skett och analys av provet skett. Om så inte är fallet, och om analysen inte visat ett negativt provsvar, är det omöjligt för ansvarig vårdgivare att utfärda ett reseintyg. Novolab åberopar en teknisk beskrivning upprättad av Ulf Löfström och vittnesförhör med denne.

I rapporten Teknisk beskrivning av exporterad rådata, även denna upprättad av Ulf Löfström, redogörs i detalj för behandlingstid avseende de 930 prover som utförts under vecka 25. I rapporten förklaras faktisk behandlingstid från provtagning till redovisat resultat och vad som händer däremellan. Att endast två

provsvar var positiva är inte anmärkningsvärt eftersom smittspridningen i samhället var låg vid den aktuella tiden.

IVO:s beslut bygger på att de har studerat samma rådata och, avseende ett fåtal prover, funnit tidsstämplar med kort tid emellan, och då antagit att analys inte kan ha skett för att tiden är för kort. IVO hänvisar till två exempel. Det ena är från provtagningsenheten på Hisingen i Göteborg, där tid mellan provtagning och analys var 57 min, och det andra är från provtagningsenheten i Varberg, där tid mellan provtagning och analys var 2 timmar och 1 minut.

Själva analys tiden för PCR-prover är mellan 34 och 50 minuter. Antalet tester som analyseras är avgörande, eftersom maskinen som testat proverna kan arbeta med ett test i taget. Vid analys av enstaka eller ett fåtal tester (expressanalys) går det snabbare och vid analys av ett större antal prover (batchanalys) är provtiden upp till 50 minuter.

Proverna tas ut ur maskinen efter analys. Resultatet laddas inte upp omgående utan typiskt sett förbereder personalen för en ny analys först. Därefter sker uppladdning av resultat från den utförda analysen när det är möjligt.

Uppladdningstiderna avseende resultat från olika analyser kan därför i vissa fall ha tämligen kort tid emellan varandra. IVO har haft synpunkter på detta och antagit att analys tiden varit kortare än vad som borde vara möjligt. Det betyder dock inte att maskinen har körts kortare tid.

Av den sammanställda rådatan framgår ”*Reported analys time*”. Det är i många fall samma tid för ett flertal tester eftersom de har analyserats tillsammans. Vidare framgår ”*Treatment time*” för samtliga tester, vilken ofta uppgår till 3-7 timmar.

En så kallad expressanalys går i korthet till så att personal på provtagningsstället ringer och förvarnar laboratoriet, som förbereder sådan analys. Efter provtagning hämtar en chaufför upp provet omgående och transporterar det till laboratoriet. 57 minuter från provtagning till provsvar är möjligt och har skett. Novolab tillhandahåller denna tjänst mot en högre kostnad. Vissa tester tas i nära anslutning till att chauffören hämtar dem för avlämnande till laboratorium. Det är då naturligt att behandlingstiden blir kort. Anja Finn, legitimerad biomedicinsk analytiker med kandidatexamen i biomedicinsk laborietvetenskap och doktorsexamen i medicinsk vetenskap samt erfarenhet av analysarbete med PCR-metoder, intygar att hela processen avseende en expressanalys kan ta 36 minuter inklusive för- och efterbearbetning av prov.

IVO anför att uppgiften om att en PCR-analys tar 2-3 timmar, vilket är felaktigt, kommer ifrån Novolab. Novolab kan inte bekräfta detta, men kan konstatera att tiden mellan provtagning och färdig analys, inklusive väntetider, ofta uppgår till ca 3 timmar. Som tidigare nämnts är det troligen en provtagare eller en laboratorieanställd som svarat på IVO:s frågor och som endast kan svara för sin del av processen och inte hela kedjan. Detta kan leda till felaktiga slutsatser.

Vidare har IVO felaktigt utgått från att Novolabs laboratorium finns på en adress i Älvängen. I själva verket finns laboratoriet på samma gatuadress, men i Bohus, således ca 15 km närmare Göteborg. Den korrekta sträckan tar 16 minuter och den felaktiga sträckan tar 26 minuter. Detta faktafel har ytterligare bidragit till IVO:s felaktiga slutsatser. På motsvarande sätt är restiden mellan Varberg och Bohus 1 timme och 8 minuter. Med en analystid om 34 minuter visas att det utfärdade intyget skett inom 2 timmar och 1 minut, vilket IVO anser orimligt.

Slutligen uppger IVO i sitt beslut att Novolab utför två analyser per dag, vilket även det är felaktigt. Antalet analyser av PCR-prover varierar men uppgår i

snitt till ca 4-6 per dag. Även detta bidrar till IVO:s felaktiga slutsatser om ”orimliga” tider.

Anmälan enligt smittskyddslagen och smittspårning

Novolab bestrider IVO:s påstående om att anmälan om positivt provsvar och smittspårning inte utförts. Det är Folkhälsomyndigheten som har tagit fram en systemlösning för registrering av smittspårning, SmiNet. Vid tidpunkten fungerade inte SmiNet tillfredsställande. Novolab skickade därför in vissa registrerade provsvar manuellt. Det är uppenbart att tidsfristen om ett dygn då inte går att följa. Det är vidare oklart om myndigheten har registrerat de inkomna handlingarna i tid.

Smittspårning vid positivt provsvar utförs genom att ansvarig läkare inhämtar och rapporterar vissa uppgifter som patienten måste lämna, bl.a. avseende sannolik smittkälla. Utan information från patienter tillåter inte SmiNet att någon rapportering om smittspårning sker. Novolab har efterfrågat information om vad man bör göra när patienter inte kan nås, och har informerats av smittskyddsläkaren att det efter viss tid saknas skäl att rapportera eftersom smittspårning då inte längre gör någon nytta. Novolab har ändå rapporterat manuellt.

Novolabs vårdgivare har kontaktat eller försökt kontakta samtliga patienter som testats positivt för covid-19 per telefon för smittspårning och inhämtat uppgifter samt informerat om att Folkhälsomyndighetens riktlinjer måste följas, oavsett om patienten uppvisar symptom för sjukdomen eller inte. Läkaren erbjuder sig även att kontakta personer som patienten haft kontakt med. Detta vill patienten dock typiskt sett själv göra. Av journalanteckningarna framgår att smittspårning skett i enlighet med 3 kap. 4 § smittskyddslagen då patienterna har kontaktats och fått korrekt information.

Kunskap om vårdhygien, provtagning och smittskyddsåtgärder

Novolabs provtagningspersonal är utbildade undersköterskor, sjuksköterskor eller distriktsköterskor. Redan här konstateras att personalen har utbildning i vårdhygien. Rutiner avseende hygien, provtagning m.m. finns på plats på varje provtagningsenhet. Ny personal genomgår en två timmar lång utbildning av Michael Sanatgari eller av erfaren sköterska. De första två arbetsdagarna går den nyanställda bredvid erfaren provtagningspersonal.

IVO har haft synpunkter på utförandet av antigen test på en provtagningsenhet. Den aktuella kliniken kan inte kännas vid påståendet att personal inte skulle veta hur ett antigen test ska utföras. Personalansvarig har gått igenom protokollen som har mottagits från IVO. Angående påståendet om att man utför nasala prover precis innanför näsborren var det enligt den anställda ett sätt att förklara att testet inte var ett nasofarynxprov. Enligt bruksanvisningen för testet ska testsvabben roteras ”mindre än en tum” in i näsborren, alltså högst 2,5 cm och inte *minst* 2,5 cm som IVO anger i sitt beslut. Antigen testet innehåller en kontrollfunktion. Testet görs på en testkassett och om testet inte visar ett kontrollsträck vid C är testet ogiltigt och måste göras om.

Avseende inspektionen på provtagningsenheten i Jönköping var det fråga om en engångsföreteelse med en personal som hade påbörjat sin anställning samma dag som inspektionen utfördes, inte två dagar tidigare som anføres i IVO:s beslut. Denna brist har åtgärdats.

Vidare har det funnits tillgång till rinnande vatten på provtagningsenheterna. Vid tillfället för IVO:s revision den 16 augusti 2021 hade Novolab tre olika provtagningsbussar. Vid den tidpunkten fanns inte rinnande vatten *inne* i bussarna. Tillgång till rinnande vatten fanns dock i nära anslutning till bussarna. Innan verksamheten förbjöds hade Novolab rinnande vatten i alla bussar i form av ett campinghandfat med vattentank och tvålpump. Personalen har bytt handskar och spritat händerna efter varje patientbesök. Det saknas skäl

att tro att det funnits brister i vårdhygien. I den mån brister har funnits i detta avseende har de avhjälpes.

Förpackning, förvaring och transport av prover

Novolab bestrider IVO:s påstående om att mat och dryck ska ha förvarats tillsammans med prover. Något bevis för detta har inte heller presenterats.

Novolab bestrider även påståendet om att prover har förvarats i rumstemperatur. Novolab hänvisar till en forskningsrapport där det framgår att covid-19-virusets RNA, som används för provtagning, överlever upp till 25 dagar i rumstemperatur. Novolabs PCR-prov är salivprover och vid sådana tas saliv från patienten och skickas för analys. Det finns inget skäl för, och inga krav på, att kyla proverna. Novolab har ändå valt att ha rutinen att hålla prov nedkyllda i kylboxar.

I fråga om påståenden om Novolabs hantering av avfall framgår av de godsdeklARATIONER avseende farligt avfall som bolaget gett in att hantering skett korrekt. Sophanteringsfrågan har varit otydlig från början men Novolab har åtgärdat detta och blev lika överraskade som andra att en anställd verkar ha tagit med sig soporna hem. Chaufförerna har i uppgift att ta med sig avfallet och lämna det till Novolab. Bolaget har därefter lämnat över det till Unilabs för hantering.

Journalföring

Det stämmer inte att det saknas dokumentation i form av patientjournaler. Journalföring sker i Webdoc och Michael Sanatgari är den enda som har behörighet eller möjlighet att föra patientjournaler för Novolabs patienter. Om anteckningarna inte är signerade i vissa fall är av mindre betydelse då det är up-

penbart att han är behandlande läkare. Novolabs uppfattning är dock att vårdgivarens namn framgår i journalerna. IVO anför dock själva i sitt beslut att den ansvarige läkarens namn framgår i handlingarna.

Vid enstaka tillfällen har det inte gått att välja koden för påvisad covid-19 i Webdoc. Det har rört sig om ett systemfel. Så snart Novolab har kunnat rätta koden i journalanteckningen har detta gjorts.

Inspektionen för vård och omsorg

IVO:s handläggning

IVO har ställt relevanta frågor till personalen utifrån deras yrkesroll och ansvar i verksamheten. IVO har vid de tre inspektionstillfällena på Novolabs laborativ verksamhet träffat och ställt frågor till ledningsansvarig och operativ chef. Den operativa chefen har uppgett att han har det övergripande ansvaret och kontroll över allt som sker i verksamheten. IVO begärde vid det tredje besöket på Novolab att även verksamhetsansvarig skulle delta för att säkerställa informationen.

Analys och utfärdande av reseintyg

Den största patientsäkerhetsfaran består i att Novolab inte har låtit analysera alla de prover som sedan har legat till grund för utfärdande av reseintyg. IVO misstänker att de felaktiga eller uteblivna analyserna grundar sig på medvetna val snarare än brister i efterlevnad av rutiner på grund av bristande kunskap eller erfarenhet hos ledning och personal. Även om effekten kan bli densamma vid kunskaps- och erfarenhetsbrister är det särskilt allvarligt om agerandet är systematisk och medvetet eftersom följsamhet till regelefterlevnad då saknas och de uppmärksammade bristerna och andra brister kan antas fortgå.

IVO ifrågasätter inte systemets tekniska uppbyggnad eller funktion. IVO betvivlar dock att systemet kan säkerställa att falska reseintyg inte kan utfärdas

då uppgifter bevisligen gått att justera manuellt. Att uppgifter går att justera eller lägga in manuellt har vid inspektion och möte förevisats IVO.

Personuppgifter, tidpunkter och provsvar kunde då registreras manuellt.

Uppgifterna om analysapparatens körtid på 50 minuter och den totala analystiden på 2–3 timmar kommer från Novolabs personal. Både verksamhetschefen och den operativa chefen har vid två olika inspektionstillfällen uppgett denna tid. Novolab har inte tidigare ifrågasatt uppgifterna, vilka framgår av de protokoll som har kommunicerats med bolaget.

IVO har inte vid inspektionerna eller i övrigt under utredningen fått några uppgifter om att Novolab tillämpar vad de nu kallar ”expressanalys”. Det är orimligt att laboratoriet skulle ha analyserat två omgångar med ett eller enstaka prover med expressanalys från samma provtagningsenhet med kort tid mellan omgångarna, vilket enligt dokumentationen har skett den 22 juni kl. 11.09 och 11.31. Den 24 juni noterar IVO att två omgångar prover analyserats med 13 minuters mellanrum, med två prover i varje omgång, samtliga från samma provtagningsenhet. Det är orimligt att de skulle ha analyserat flera omgångar med prover från samma provtagningsenhet med så kort tid mellan. IVO noterar att den 25 juni har sex analysomgångar med expressanalys skett från kl. 18.39 till 19.59 med ett prov per omgång från samma provtagningsenhet. Det är orimligt att inte flera prover skulle ha analyserats samtidigt eftersom varje analysomgång tar tid och medför kostnader. Om proverna analyserats ett och ett bör de även ha hämtats upp vid olika tillfällen under kort tid. Novolab har uppgett att de endast har två bilar för transport. Ovanstående uppgifter gör att IVO ifrågasätter trovärdigheten i den lista som Novolab gett in och misstänker att den är skapad efter IVO:s beslut för att försöka förklara tiderna i det tidigare inskickade underlaget.

IVO instämmer i att den adress som anges i beslutet är felaktig. De minuter i kortare körväg som den korrekta adressen innebär påverkar dock inte IVO:s bedömning om att den i dokumentationen angivna tiden från provtagning till färdig analys är för kort.

Uppgifterna om två analyser per dag har IVO vid inspektionerna erhållit från verksamhetsansvarig samt operativ chef. Det har aldrig tidigare framförts till IVO att laboratoriet skulle utföra 4–6 analyser per dag. IVO vill även nämna följande. Vid ett inspektionstillfälle kom IVO till laboratoriet vid lunchtid och inspektionen varade ett par timmar. Vid ett senare inspektionstillfälle kom IVO dit senare på dagen eftersom ansvariga uppgett att de fick proverna på eftermiddagarna. Inte vid något av dessa tillfällen fanns det några prover för analys, vilket talar för att den version som bolaget tidigare har uppgett är den korrekta.

IVO anser att det finns skäl att ifrågasätta riktigheten i det material som Novolab gett in. IVO noterar bl.a. att den lista som finns i handlingen benämnd Teknisk beskrivning av exporterat rådata inte stämmer överens med den sammanställning som finns längre ner i samma handling. I sammanställningen finns det med två analyser av prover från Varberg med uppladdningstid kl. 11.09 och kl. 11.31 den 22 juni 2021. Dessa finns inte med i listan. IVO noterar även att Novolab rapporterat in fyra positiva provsvar från den 16 augusti 2021 till Sminet medan det endast finns ett positivt provsvar från aktuell dag i den lista som Novolab gett in till IVO.

IVO vill i detta sammanhang påtala att beslutet är interimistiskt och att inspektionen i det överklagade beslutet har valt att ange några exempel av flera där tiderna talar för att proverna inte har analyserats.

Anmälan enligt smittskyddslagen och smittspårning

IVO har från ställföreträdande smittskyddsläkare vid Smittskydd Västra Götalandsregionen blivit upplyst om att SmiNet hade problem med databasen från början av sommaren 2021 till september 2021, och att pappersanmälningar då kunde skickas till SmiNet. Smittskyddsläkaren angav dock att även när pappersanmälaningarna kom in registrerades de omedelbart.

Kunskap om basal vårdhygien, provtagning och smittskyddsåtgärder.

Novolab anför att IVO har fel i fråga om den bristande vårdhygien efter som personalen är utbildad och därmed har kunskapen samt att det finns rutiner för hygien och provtagning på provtagningsenheterna. IVO konstaterar att bristerna likväl har förelegat och att det är Novolab som är ansvarigt för verksamheten. De uppgifter som IVO under utredningen har fått från bolaget om personalens utbildningsnivå stämmer inte heller med de uppgifter som nu framförs.

Novolab anför att antigen testet med bomullspinne i näsan har utförts på ett korrekt sätt i enlighet med tillverkarens manual. Dessa uppgifter talar emot den information som personalen delgav IVO vid inspektionen. De uppgav då att de fått instruktioner om att inte föra in pinnen i näsborren utan endast i näsborrens öppning. IVO anser att Novolab därmed inte har säkerställt att testet utförs korrekt.

Förpackning, förvaring och transport av prover.

Novolab anför att IVO har fel om påståendet att mat och dryck har förvarats tillsammans med proverna och att IVO inte har någon dokumentation till stöd för sitt påstående. IVO har dock angett detta i inspektionsprotokoll och har även fotograferat det. Dessa handlingar har kommunicerats med bolaget.

Novolab menar att det saknas krav på att prover ska förvaras i kylskåp och hänvisar till en forskningsartikel. IVO konstaterar att Novolab i sina skriftliga

rutiner beskrivit att proverna ska hållas nedkylda. Det som framkom vid inspektionerna visar på brister i personalens följsamhet till rutinerna. Vårdgivaren har således inte säkerställt att personalen följer deras rutiner.

Novolab anför att sophanteringsfrågan har varit otydlig från början men att de hade avtal med Unilabs för hantering av medicinskt avfall. IVO har i utredningen begärt in de avtal som Novolab har med andra aktörer. Något avtal med Unilabs har inte inkommit. IVO ifrågasätter att Novolab har haft något avtal om avfallshanteringen.

Journalföring

De handlingar med patientjournalanteckningar som Novolab har bifogat överklagan är andra journalanteckningar än de som IVO tidigare har fått ta del av. Eftersom dessa anteckningar inte heller är signerade går det inte att säkerställa om eller när anteckningen är ändrad. IVO misstänker att dessa journalanteckningar är skapade i efterhand. Novolab tycks inte ha förstått syftet med att signera en anteckning.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Gällande regler

Av 7 kap. 27 § PSL framgår att om det är påtaglig fara för patienters liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt, får IVO utan föregående föreläggande besluta att helt eller delvis förbjuda verksamheten.

Om det finns sannolika skäl för att verksamheten helt eller delvis kommer att förbjudas och ett sådant beslut inte kan avvaktas, får IVO enligt 7 kap. 28 § PSL besluta att tills vidare helt eller delvis förbjuda verksamheten. Ett sådant beslut gäller i högst sex månader. Om det finns synnerliga skäl får beslutets giltighetstid förlängas en gång med ytterligare sex månader.

Förvaltningsrättens bedömning

Utgångspunkter för prövningen

Frågan i målet är om IVO haft fog för sitt beslut att tills vidare förbjuda Novolabs verksamhet. För att så ska vara fallet krävs att det finns sannolika skäl för att verksamheten kommer att förbjudas enligt 7 kap. 27 § PSL och att ett sådant beslut inte kan avvaktas.

Ett beslut om förbud enligt PSL har långtgående konsekvenser för verksamhetsutövaren. Ett så allvarligt beslut som att förbjuda en verksamhet bör i regel endast tillgripas när inga andra medel står till buds för att åstadkomma rättelse. Förbud är den yttersta åtgärden när dialog, kritik och föreläggande - eventuellt med vite - prövats utan framgång. Det är dock möjligt att omedelbart förbjuda verksamheten om missförhållandena eller bristerna är av sådan akut och allvarlig karaktär att effekterna av ett föreläggande inte kan avvaktas av hänsyn till patienternas liv, personliga säkerhet eller hälsa (jfr prop.1995/96:176 s. 84).

För att ett förbud ska meddelas enligt 7 kap. 27 § PSL ska det vara fråga om påtaglig fara, dvs. kvalificerad fara. Begreppet påtaglig fara och det liknande begreppet påtaglig risk har samma grundkonstruktion och förekommer i flera lagar, bl.a. i 11 kap. brottsbalken, 32 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt, 2 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och i 1 a § lagen (1988:688) om besöksförbud. Gemensamt för dessa bestämmelser är att de avser situationer där det finns en fara eller risk som är särskilt betydande samt överhängande (prop. 2009/10:210 s. 227).

Förvaltningsrätten kommer nedan att gå igenom de indikationer på patientsäkerhetsbrister som IVO har pekat ut och bedöma om dessa innebär att det finns en påtaglig fara för patienters liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt.

Analys och utfärdande av reseintyg

IVO har gjort gällande att reseintyg kan ha utfärdats utan att prover som legat till grund för intygen har analyserats. Myndigheten misstänker att detta skett avsiktligt.

Det råder delade meningar i frågan om de tider som anges i underlaget är rimliga och om samtliga prover därmed hunnit analyseras innan intyg utfärdats. Novolab har i samband med kompletteringen av sitt överklagande den 4 februari 2022 och vid den muntliga förhandlingen utförligt förklarat hur analysprocessen ser ut och varför tiden för hanteringen av proverna kan skilja sig åt.

Novolab har beskrivit att den vanliga tiden för analys visserligen är 2-3 timmar men att det kan gå snabbare om expressanalys tillämpas. Att expressanalys inte uttryckligen tagits upp vid IVO:s inspektioner och nämnts i protokollen från dessa kan, enligt förvaltningsrättens mening, inte tas till intäkt för att expressanalyser inte har skett. Novolab har vid den muntliga förhandlingen lyft fram ett par ställen i IVO:s utredning som talar för att prover ibland har hanterats med förtur. Personal på en av provtagningsenheterna har t.ex. uppgett att proverna normalt hämtas en gång per dag men ”vid särskilt brådskande behov, eller om det är många tester på en dag, kan beställning av hämtning ske flera gånger om dagen genom att ringa Novolab”. Personal på en annan provtagningsenhet har uppgett att expresshämtning kan beställas.

Att Novolab vid inspektionerna uppgett att analys tar ca 2 timmar utesluter inte att en kortare tid än så är möjlig och att det förekommit i undantagsfall. Det framgår inte hur specifika IVO varit i sina frågeställningar avseende analystiden och hur frågorna har formulerats. Det är inte säkert att de personer som svarat har förstått vikten av att redogöra för kortaste analystid. De kan lika gärna ha uppfattat att frågan gällt hur lång tid en analys normalt tar. Förvaltningsrätten beaktar i detta sammanhang att Novolab inte har kommunicerats

något förslag till beslut från IVO:s sida och att bolaget därför inte kunnat bemöta IVO:s misstankar förrän i samband med överklagandet.

Förvaltningsrätten anser vidare att Novolab gett en rimlig förklaring till varför det ibland är kort tid mellan uppladdningstiderna för olika prover (de tider som anges som "reported analys time" i sammanställningen över rådata). Genom vittnesförhøret med Ulf Löfström är det klarlagt att uppladdningstiden inte är samma tid som den tid när analysen av ett prov är klar. Det framgår att det händers att resultat inte laddas upp direkt utan att laboratoriepersonalen avvaktar med att ladda upp resultaten tills det passar verksamheten, t.ex. efter det att en ny omgång med prover börjat att köras i maskinen. Att resultat laddats upp med kort tid emellan innebär alltså inte, så som IVO antagit, att prover analyserats med bara några minuters mellanrum. Det går inte att, utifrån uppladdningstiderna, dra några säkra slutsatser om när körningarna i maskinen ägt rum.

Ulf Löfström har beskrivit steg för steg hur den plattform som Novolab använder sig av fungerar. Han har beskrivit de säkerhetsspärrar som finns inbyggda i systemet och som syftar till att hindra att någon påverkar ett utfall och att hindra att falska intyg skapas. Enligt Ulf Löfström är systemet säkert. Han betonar att de tre olika rollerna – provtagare, analystekniker och utfärdare – är separerade från varandra och att de bara har tillgång till de funktioner som berör respektive roll. Läkaren som utfärdar intyget kan t.ex. inte påverka det analysvar som han fått rapporterat till sig.

IVO har mot detta anfört att det vid kontrollerna observerats att uppgifter i systemet gått att justera manuellt. Av protokollet från inspektionen den 2 september 2021 framgår att den operativa chefen visat hur förfarandet vid antigen test gått till genom att själv logga in i appen med sitt bank-id och skapa en fiktiv provtagning samt lägga in uppgifter manuellt. Det anges dock uttryckligen att det är fråga om provtagning och analys vid antigen test och inte PCR-test. Det som IVO har ifrågasatt är hanteringen av PCR-test. Det finns inga uppgifter i

protokollen som tyder på att personal ska ha ändrat uppgifter, så som tider eller analysresultat, vid hanteringen av PCR-tester. IVO:s utredning motsäger inte det som Novolab och Ulf Löfström berättat om plattformen och dess kontrollmekanismer. IVO har inte på ett konkret sätt beskrivit på vilket sätt och i vilket skede av processen som de misstänker att manipulation ska ha skett.

Det kan konstateras att Novolab inte har gett in alla de handlingar som IVO velat ta del av och att det finns felaktiga uppgifter i det material som Novolab gett in till IVO och till rätten. Det rör sig bl.a. om att fel diagnoskod angetts i journal och att felaktiga datum tycks ha angetts i anmälningarna till SmiNet. De oklarheter som finns är besvärande för Novolab och gör det svårare att i efterhand kontrollera att allt gått rätt till. Enligt förvaltningsrättens mening kan de fel och eventuella motstridigheter som finns dock lika gärna ha andra orsaker än att bolaget underlåtit att analysera prover. Förvaltningsrätten noterar i detta sammanhang att de två analyser som IVO tagit upp med uppladdningstiderna kl. 11.09 och 11.31 den 22 juni 2021 i Varberg finns med både i Novolabs sammanställning och i listan men att de i listan har tagits upp under rubriken Varberg, 21 juni 2021.

Förvaltningsrätten bedömer sammantaget att Novolab har gett en godtagbar förklaring till de förhållandevis korta analysstider som IVO uppmärksammat och att det i vissa fall är kort tid mellan uppladdningstiderna. Det saknas konkreta omständigheter som talar för att bolaget medvetet eller omedvetet skulle ha underlåtit att analysera prover eller gjort bristfälliga analyser.

Anmälan enligt smittskyddslagen och smittspårning

Enligt 2 kap. 5 § smittskyddslagen ska en behandlande läkare som konstaterar fall av allmänfarlig sjukdom eller annan anmälningspliktig sjukdom utan dröjsmål anmäla detta till smittskyddsläkare och till Folkhälsomyndigheten.

IVO:s utredning visar att Novolab vid ett stort antal tillfällen skickat in anmälningar enligt smittskyddslagen mycket sent. Med hänsyn till det stora antalet sena anmälningar och att biträdande smittskyddsläkare uppgett till IVO att det inte varit någon fördröjning i handläggningen av anmälningarna kan de sena anmälningarna inte förklaras av att SmiNet inte fungerat tillfredställande eller att anmälningar skett manuellt. Att det kan vara svårt att få tag på patienten för att få fram information innebär inte att undantag kan göras från kravet att anmälan ska ske utan dröjsmål.

Av journalanteckningar framgår att bristande smittspårning har skett i vart fall i fråga om de två positiva prover som analyserades vecka 25 år 2021.

Frågan är om de sena anmälningarna och den bristande smittspårningen är sådana brister som kan ligga till grund för ett förbud av verksamheten enligt 7 kap. 27 § PSL, dvs. om de innebär att det finns en påtaglig fara för patienters liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt.

Regeln om förbud i 7 kap. 27 § PSL tar, till skillnad från bestämmelsen om föreläggande i 7 kap. 24 § PSL, sikte enbart på patienternas säkerhet. Andra personers säkerhet kan alltså inte beaktas vid bedömningen av om ett förbud är motiverat. Enligt 1 kap. 6 § PSL innebär patientsäkerhet skydd mot vårdskada. Vårdskada definieras i 1 kap. 5 § PSL som lidande, kroppslig eller psykisk skada eller sjukdom samt dödsfall som hade kunnat undvikas om adekvata åtgärder hade vidtagits vid patientens kontakt med hälso- och sjukvården. För att en vårdskada ska föreligga krävs alltså att det varit något slags kontakt, fysisk sådan eller via telefon, mellan en patient och någon form av hälso- och sjukvårdsverksamhet (prop. 2009/10:210 s. 190).

Till skillnad från PSL syftar bestämmelserna i smittskyddslagen om smittspårning och anmälan inte primärt till att skydda patienter från vårdskada. Reglerna i smittskyddslagen tar istället sikte på att underlätta kontroll av utbredningen av

anmälningsskyldiga sjukdomar och att hindra smittspridning (jfr prop. 1988/89:5 sida 60 ff).

De sena anmälningarna och den bristande smittspårningen är en brist ur smittskyddshänseende. Med hänsyn till att kraven i smittskyddslagen inte primärt avser att skydda patienter bedömer förvaltningsrätten dock att det inte är fråga om en allvarlig patientsäkerhetsbrist. De patienter som har testats positivt har informerats om detta och har kunnat agera därefter, t.ex. genom att söka vård vid behov. De aktuella bristerna kan inte anses innebära en påtaglig fara för patienters liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt.

Journalföring

I samband med kompletteringen av överklagandet den 4 februari 2022 har Novolab gett in utdrag ur journal avseende de två patienter som testats positivt för covid-19 den 27 juni 2021. Tidigare handlingar som Novolab gett in har utgjorts av testresultat och inte av journalanteckningar. I journalen anges en felaktig diagnos: covid-19, ej påvisat. I den kommentar som gjorts i journalanteckningen anges dock den korrekta diagnosen.

Av Novolabs redogörelse och av förhöret med Ulf Löfström framgår att journalanteckningar signeras digitalt av den ansvarige läkaren. Av journalanteckningarna framgår namnet på läkaren, provdatum och det datum då journalanteckningen gjorts. IVO har inte närmare bemött det som bolaget anfört om digital signering. Enligt förvaltningsrättens mening motsäger de handlingar som finns i målet inte Novolabs uppgift om att journalanteckningarna har signerats digitalt.

Förvaltningsrätten anser inte att de brister som påträffats i journalföringen innebär en påtaglig patientsäkerhetsbrist.

Övriga brister som IVO noterat

IVO:s utredning visar att det funnits en rad brister vad gäller kunskap om basal vårdhygien och smittskyddsåtgärder på provtagningsenheterna. Hanteringen av avfall har skiljt sig mellan enheterna och det har hänt att provtagningsmaterial slängts i de vanliga soporna. Det framgår vidare att prover inte har packats på föreskrivet sätt, att de förvarats tillsammans med mat och dryck och att personal inte har följt Novolabs rutiner angående förvaring av prover. Utredningen talar även för att det funnits kunskapsbrister hos personal vad gäller hur ett antigen test ska genomföras.

De brister som IVO noterat avseende vårdhygien, smittskyddsåtgärder, hantering av avfall och förvaring av prover är allvarliga ur patientsäkerhetssynpunkt eftersom smitta kunnat föras över till friska patienter. De kan även ha inneburit en ökad risk för felaktiga resultat. Det framgår dock inte av utredningen att bristerna varit så betydande och så överhängande att ett förbud enligt 7 kap. 27 § PSL framstår som motiverat. Förvaltningsrätten beaktar härvid att bristerna noterats vid kontroller i augusti och september 2021 och att ingripandet enligt PSL skedde först i januari 2022. Novolab har anfört att bolaget efter kontrollerna har rättat till de brister som funnits, t.ex. genom att se till att det finns rinnande vatten på samtliga enheter, och att det i vart fall vid tiden för beslutet inte funnits någon påtaglig fara. IVO har inte bemött detta närmare. Förbud av verksamheten är den yttersta åtgärden och bör endast tillgripas om effekterna av ett föreläggande inte kan avvaktas. Förvaltningsrätten bedömer att de aktuella bristerna är av sådan karaktär att de lämpligen kunnat bemötas med ett föreläggande istället för ett förbud.

Sammanfattning

Förvaltningsrätten bedömer att det saknas konkreta omständigheter som talar för att Novolab utfärdat reseintyg utan att först analysera de PCR-tester som legat till grund för intygen. Rätten anser vidare att varken de sena anmälningarna

och den bristande smittspårningen eller de brister som påträffats i journalföringen kan anses utgöra en påtaglig risk ur patientsäkerhetssynpunkt. Övriga brister som IVO tagit upp i sitt beslut kan inte anses vara så allvarliga och akuta ett omedelbart förbud, utan föregående föreläggande, är motiverat.

IVO har, mot denna bakgrund, inte visat att det finns sannolika skäl för att verksamheten helt eller delvis kommer att förbjudas med stöd av 7 kap. 27 § PSL. Det överklagade beslutet ska därför upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Avgörandet kan överklagas. Information om detta finns i bilaga 1 (FR-03).

Annette Spjuth

Rådmannen Annette Spjuth och nämndemännen Eva Blomqvist, Jan-Håkan Otterberg och Mosa Roshanghias har avgjort målet. Föredragande jurist har varit Emmi Unnerfors.

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från den dag domstolen meddelade beslutet.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårs-afton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.